

La Carta encíclica Fratelli tutti del Papa Francesc, sobre la fraternitat i l'amistat social, eleva al rang de document major de magisteri pontifici la doctrina cristiana sobre el proïsme sense fronteres.

Antoni Babra

És important saber "resar" els salms; és a dir, saber trobar-hi la clau per fer-ne pregària nostra. Cal partir del fet que el Salteri és el llibre en el qual la Paraula de Déu es converteix en oració de l'ésser humà.

Josep Maria Soler

L'esperança clàssicament s'ha representat amb el símbol d'una àncora. L'esperança necessita, doncs, un punt ferm d'ancoratge ja ara en el present.

Xavier Morlans

EL BON PASTOR

Revista per a preveres i diaques

Jo soc el bon pastor: conec les meves ovelles, i elles em coneixen a mi, tal com el Pare em coneix, i jo conec el Pare. I dono la vida per les ovelles.

Número 128
Novembre 2020

Any XI

Pòrtic	3	
ARMAND PUIG I TÀRRECH		
Un sol cor i un sol esperit	6	
L'arrel de l'esperança		
XAVIER MORLANS		
Presentes com el llevat	8	
El samaritanisme ètic de <i>Fratelli tutti</i>		
ANTONI BABRA		
Anunciar l'Evangeli	10	
Els salms en la pregària cristiana		
JOSEP MARIA SOLER		
Al servei de l'altar	14	
<i>Entreu als seus portals donant-li gràcies, canteu lloances als seus atris</i>		
JORDI A. PIQUÉ		
Deixebles de l'Evangeli	16	
Doctores de l'Església		
AGUSTÍ BORRELL		
Rentar els peus	17	
Discerniment		
GUILLEM LÓPEZ		
Reclinats sobre el pit del Senyor	18	
<i>Domund... cal?</i>		
VÍCTOR MOSQUERA		
Un bisbe ens parla	20	150
anys de la mort de Sant Antoni Maria Claret		
ROMÀ CASANOVA		
Hem vist, hem llegit	21	
<i>Actualitat pastoral dels Sínodes Diocesans i Concilis Provincials.</i>		
Cardenal Lluís Martínez Sistach		
NORBERT MIRACLE FIGUEROLA		

Equip de redacció Agustí Borrell, Norbert Miracle, Xavier Morlans, Daniel Palau, Armand Puig. Sota el patrocini de la Càtedra de Teologia Pastoral Josep Pont i Gol

Disseny original Animaset

Dipòsit Legal T- 1085 - 2014 revistaelbonpastor@gmail.com www.elbonpastor.cat

Si voleu col·laborar econòmicament en el sosteniment i difusió de la revista podeu fer els vostres donatius a

La Caixa 2100-0272-33-0101212882

Pòrtic

ARMAND PUIG I TÀRRECH
Rector de l'Ateneu Universitari Sant Pacià

L'Evangelí és bona notícia i comunicar-lo és portar un missatge joiós a les persones que l'escolten. Tant el qui serveix una comunitat com a ministre de l'eucaristia, com el qui hi fa algun servei –en la caritat, en la predicació de la Paraula, en la celebració litúrgica–, tant el qui testimonia l'amor del Senyor que es reflecteix en cada pàgina de l'Esriptura com el qui és misericordiós amb els altres, tots ells experimenten que l'entranya de l'Evangelí és un corrent de vida que renova i transforma. L'Església es nodreix de la limfa de l'Esperit que la recorre en tant que cos de Crist, unida a ell, que n'és el cap (Colossencs 1,18). La vida de la comunitat eclesial avança en la mesura que Jesús, el Senyor, la sosté. Sense ell, l'Església es va afeblint i, amb el pas del temps, acabaria convertida en una peça de museu, pertanyent a un temps pretèrit. Tan sols si els sarments estan units al cep, hi ha futur i esperança (Joan 15,5). D'aquí ve la pregunta: quina és la bona notícia que hem de comunicar en aquest temps de pandèmia? Quin Evangelí cal predicar en un moment de desànim i incertesa? Quin missatge ha de portar a la ciutat de Sió el missatger de bones noves, que corre per les muntanyes per tal d'anunciar la pau i la salvació (Isaïes 52,7)? L'Evangelí no es pot fondre malgrat la nostra feblesa. Hi ha espai per a anunciar i viure la paraula de Jesús.

Es diu, i és cert, que hi ha molta gent desanimada, cansada, fins i tot deprimida, que veuen la pandèmia com a quelcom que els supera i els deixa sense reacció. S'escampa la por al contagi i es viu de manera atemorida, pensant que el perill és a l'aguait i que no ens podrem escapar d'un mal tant invisible com traïdor. Torna la invitació a quedar-se a casa i a tancar-se com a mitjà per tal de reduir l'impacte de la pandèmia sobre totes les faixes de població. La situació no és nova per a molts ancians que no s'han pogut moure de les residències des del mes de març i tan sols reben visites familiars o d'amics mitja hora a la setmana. Altres ancians cauen víctimes de la malaltia quan entra el virus allà on viuen, i la feblesa de la persona carregada d'anys no pot resistir el mal o no rep la cura que mereixeria per mor de mancances estructurals d'una sanitat que de vegades es comporta selectivament. El covid fa tants estralls en els ancians com en fa la solitud.

D'altra banda, la pandèmia provoca ràbia, suscita una resposta airada en persones que se senten inermes davant una situació econòmica de gran duresa. El covid està deixant sense feina molta gent i obliga a tancar botigues i empreses. Com a conseqüència, es perden les ganes de viure i de lluitar. No es veu la llum. Hi ha fosc. La incertesa davant el futur obre la porta als violents, que s'aprofiten dels qui es manifesten demanant ajuda.

Llavors s'introdueix tensió i desolació en una ciutat que camina apesurada tot perdent el seu esclat (Lamentacions 1,6).

La pandèmia deixa particularment a l'estacada els pobres, els migrants, els refugiats, els estrangers, els sense sostre, els joves sense casa ni recer, els infants que no tenen el que necessiten. Hi ha milers de persones que viuen en situacions extremes, per a les quals la supervivència constitueix el problema de cada dia. La pandèmia ha afegit dificultat a les mancances que ja patien, i molts d'ells depenen d'allò que reben, necessitats de les coses més elementals.

Així, doncs, davant d'un món sacsejat per un mal pertinaç i inquietant, ens volem preguntar: quin és l'Evangeli que cal anunciar en aquest temps de covid?

El primer Evangeli que hem de proclamar en aquest temps de prova és el de la pregària. Sí, la pregària és una bona notícia. S'explica en el relat evangèlic escrit per Lluc que, en una ocasió, els deixebles es van atansar a Jesús i li van demanar: «Senyor, ensenya'ns a pregar» (11,1). Doncs bé, aquesta petició torna ara i aquí de manera indirecta, tàcita, però real. Hi ha moltes persones que desconeixen la possibilitat de pregar que té l'ésser humà, sobretot quan es troba ofegat per la solitud o el desànim, quan li manquen les forces per a continuar avançant en el camí de la vida, quan la malaltia o la mort el colpegen a ell o en persones que estima. La pregària és adreçar-se a un «Tu» quan sembla que no hi ha cap «tu», és dialogar amb algú que t'escolta quan diries que ets un naufrag en alta mar, és confiar el teu sofriment a Algú que et coneix i que coneix la teva paraula abans que la pronunciïs (Salm 139,4).

Arribats a un punt en què moltes persones no saben com entomar la incertesa d'una situació volàtil que canvia acceleradament i que demana paciència i serenor, cal repropolar la pregària, sense dilacions ni avergonyiments, com a remei de l'ànima. Gosaria dir que la bona notícia d'un Déu que ens escolta i ens consola, d'un Pare que ens espera i ens comprèn, s'ha de comunicar a tothom, sense distincions entre els qui creuen i els qui no creuen, els qui havien cregut i els qui potser creuran, els qui són fermes en la fe i els qui se senten lluny de Déu. La medicina espiritual de la pregària és del tot necessària. No n'hi ha prou amb les teràpies d'ordre psicològic que tracten les emocions ni amb les tècniques d'autoajuda i d'alliberament d'energies ni amb les múltiples cures somàtiques destinades a temperar i a reconduir disfuncions. El covid crea situacions que han de ser tractades espiritualment, amb la pregària, la conversa espiritual, el consol dels afligits, els sagraments de l'Església, que són una font de gràcia immensa –sobretot els sagraments medicinals de la penitència i la unció. El teòleg txec Tomas Halik subratlla la importància de tenir una vida espiritual madura. Per arribar-hi, però, cal començar anunciant l'Evangeli de la pregària, que és el fonament d'una vida oberta a Aquell que és la font de tota esperança.

Aquesta qüestió sobre l'Evangeli en temps de crisi evoca una pregunta d'un mestre de la Llei que s'acosta a Jesús i li demana pel «manament més gran». Jesús respon que n'hi ha

dos: l'amor a Déu i l'amor als altres (Mateu 22,37-39). En altres paraules, salva l'amor, que és una extroversió de l'esperit, ja que ningú no pot salvar-se a si mateix. Ningú no pot pretendre salvar-se sol, sense els altres, al marge d'ells. Ningú no pot confinar l'amor i reduir-lo a un amor exclusiu, abocat sobre el propi «jo». Més aviat, si algú confina la seva capacitat d'estimar i pensa tan sols en ell, acabarà confinant la seva humanitat i potser acabarà perdent el gust de la vida. El qui no assaboreix la vida mitjançant l'amor als altres, acaba caient en la indiferència absoluta. I aleshores, es diu, «és igual viure que morir».

Precisament amb la segona onada de pandèmia ha augmentat el nombre de persones que han negat el valor de la pròpia vida i han caigut en el pou sense fons del suïcidi. No podem jutjar ningú, i menys quan les conseqüències econòmiques del covid colpeixen tantes persones i les deixen sense esma per refer-se de pèrdues insostenibles. Quantes il·lusions tallades de soca-rel! Altres queden condemnats a la solitud i, en darrer terme, a la desesperació. D'altra banda, la preocupació per la pròpia salut, portada a l'extrem, pot convertir-se en un bumerang perillós, en una arma mortífera que primerament és por i acaba essent angoixa existencial. Vèncer aquesta preocupació exagerada per un mateix no és una qüestió purament psicològica. Al darrere hi ha una pregunta a fer-se, que és de tipus espiritual: quin lloc ocupen els altres en la meua vida? Proclamar l'Evangelí de l'altre significa que l'altra persona és, per ella mateixa, una bona notícia, un missatge d'humanitat que fa retornar als orígens, a la idea inicial, expressada per la veu de Déu: «Fem l'home a imatge nostra, a semblança nostra» (Gènesi 1,26). L'Evangelí de l'altre comença al paradís, quan Déu crea l'ésser humà, home i dona.

El tercer Evangelí que hem de comunicar és el de la pau. S'equivoquen de mig a mig els qui en aquests moments afegeixen violència a un món sadoll d'esquinçaments personals i socials. Cert que la pandèmia és una violència provinent d'un mal obscur, una agressió que sembla no tenir fi. Llavors, la via fàcil és la dels negacionistes i dels seminegacionistes que creen el caos amb un discurs que alimenta alhora l'autoritarisme populista i l'anarquia destructora. Es tracta de donar sortida a la tensió acumulada i a la ràbia creant més tensió en una societat que està patint els efectes desastrosos d'un mal subtil i imprevisible. La resposta real, però, és la justícia social, la protecció dels pobres i dels dèbils, el suport donat als qui es troben a la misèria, la solidaritat amb els qui pateixen. La resposta és, paraules del Papa Francesc, la fraternitat i l'amistat social, no la guerra en cap de les seves formes. I, òbviament, en aquesta resposta s'hi han d'implicar tots els agents socials, començant pels governants. L'Evangelí de la pau i de la justícia ha d'arribar a tothom.

El covid està essent una prova llarga i dura que deixa les persones tocades físicament però també anímicament. La sensació de trobar-se atrapat, la realitat de persones o famílies senceres sense recursos –especialment, entre els més necessitats–, l'atur disparat –sobretot juvenil–, la debacle d'ancians morts a casa i a les residències, tot plegat crea un sentiment d'impotència que fàcilment es tradueix en una agressivitat interior, la qual

posteriorment s'exterioritza. Però el compromís a favor d'un món en pau és inajornable, hi hagi o no hi hagi pandèmia. Cal lluitar contra la violència interior comunicant la bona notícia de l'Evangeli de la pau. No em refereixo amb això a la tranquil·litat del qui s'evadeix o queda narcotitzat. El covid ens posa davant dels ulls un món que cal dibuixar entre tots. La força de l'Evangeli és decisiva per a fer-lo possible. La bona nova que són els altres, la pregària i la pau ha de ser comunicada arreu. Els cristians tenim la missió de ser portadors d'aquest Evangeli.

Un sol cor i un sol esperit
L'arrel de l'esperança

XAVIER MORLANS

*Prevere de l'arquebisbat de Barcelona
 professor de l'Ateneu Universitari Sant Pacià*

Josep Ma Rovira Belloso, amb aquell *tempo* volgudament lent amb què solia començar les seves classes, ho estava escrivint a la pissarra amb gest tranquil i segur: "*Éstin de pístis elpizoménôn hypóstasis*". I ho traduïa a sota, també lentament i clara: "És la fe la possessió anticipada d'allò que esperem" (Hebreus 11,1). M'ha vingut amb força el record d'aquella classe del mestre a finals dels seixanta, ara que, a propòsit dels efectes psicològics i emocionals de la pandèmia, tant es parla i s'escriu sobre el risc d'una societat sense esperança. Tots hi estem d'acord. Ens cal esperança; ens és imprescindible l'esperança; ai las! si perdéssim l'esperança (Vegis l'aportació dels professors Torralba i Armadans a *La Vanguardia* 11.10.20)

Però davant d'aquest temor s'activa una seqüència lògica de preguntes: Què farà que la nostra esperança no sigui la mera projecció d'un voluntarisme de curta volada? Què podrà donar consistència real a la nostra esperança? Com és que l'ésser humà pot agafar-se a quelcom que no veu com si ja ho tingués? Com és que esperances últimes - com les que ofereixen les grans religions o les utopies humanistes - han sostingut tants homes i dones en la lluita per l'assoliment d'esperances penúltimes (la llibertat dels esclaus negres, la jornada laboral de vuit hores, el dret de vot per a les dones,...).

Totes aquestes preguntes desemboquen en la idea central que motiva aquest article: Enmig d'aquesta gran orfandat de lideratges morals i de propostes «esperançadores» que ens toca viure, on tota aportació en la línia de la supervivència moral és benvinguda, és oportú i congruent plantejar la plausibilitat de l'horitzó religiós com a fonament últim de les esperances immanents.

Aquesta va ser una constant, des d'un titubejant agnosticisme, en les reflexions del gran crític literari George Steiner, que ens acaba de deixar enguany als noranta anys, tal com recollia la recent lliçó inaugural del curs a l'Ateneu Universitari sant Pacià. Per raons de seguretat, mentre el professor Armando Pego desenvolupava la seva lliçó a la sala d'actes, es podia seguir l'acte en *streaming* precisament a la mateixa aula on Rovira Belloso havia dissertat sobre la fe. Steiner un jueu agnòstic autor d'uns llibres clau per a entendre la crítica literària des dels anys seixanta fins a l'actualitat, afirma a les primeres pàgines de «Presencias reales», un del seus llibres més famosos: «Qualsevol explicació coherent de la capacitat de la parla humana per a comunicar significat i sentiment estan, en última instància, garantides pel supòsit de la presència de Déu».

L'esperança clàssicament s'ha representat amb el símbol d'una àncora. L'esperança necessita, doncs, un punt ferm d'ancoratge ja ara en el present. ¿Qui o què està en condicions d'oferir un ancoratge prou sòlid ja en el present per caminar cap allò que encara no veiem? Sembla com si tornés a sentir la veu serena i insistent de l'enyorat professor que ens fa arribar una resposta plausible entre d'altres possibles: «És la fe la possessió anticipada d'allò que esperem, el convenciment ferm d'allò que no veiem» (He 11,1).

En una societat oberta com la nostra, els creients haurien de poder compartir com l'esperança en el triomf final de la humanitat, anticipat en la Resurrecció de Jesucrist, lluny d'evadir-los del compromís en el món, els dona una forta motivació per a implicar-s'hi a fons. L'esperança en el cel és un motiu per anticipar-lo en la mesura del possible a la terra.

Presents com el llevat

El samaritanisme ètic de *Fratelli tutti*

ANTONI BABRA

*prevere de l'arquebisbat de Barcelona
professor de l'Ateneu Universitari Sant Pacià*

La Carta encíclica *Fratelli tutti* del Papa Francesc, sobre la fraternitat i l'amistat social, eleva al rang de document major de magisteri pontifici la doctrina cristiana sobre el proïsme sense fronteres. Bona oportunitat per a aquest món global, amb les seves llums i ombres, i enmig de la pandèmia del Còvid-19. Efectivament, aquest aspecte queda remarcat a *Fratelli tutti* (FT 56-86) en l'episodi central de la paràbola de Jesucrist del bon samarità (Lc 10,25-37), el qual serà el punt de partença per a l'actitud de reforma missionera de l'Església en el seu intent de «diàleg amb una dimensió universal, en apertura a tots» (FT 6). A *Laudato Si* «entrava en diàleg amb tothom a propòsit de la nostra casa de tots» (LS 3). *Fratelli tutti* i *Laudato Si* es complementen.

Fratelli tutti sembla més una carta d'admonició per tal de motivar la dimensió fraterna de l'espiritualitat cristiana, perquè no quedi només en paraules, que no pas una encíclica amb afany de fixar doctrina normativa i corregir errors doctrinals o ideològics. Francesc està més preocupat per descobrir-nos actituds emanades de la Sagrada Escriptura amb capacitat de desenvolupar un potencial normatiu que enforteixi el nou subjecte catòlic tant desitjat, amb «les maneres de viure la fe que facilitin l'apertura del cor als germans i l'autèntica apertura a Déu» (FT 74); fer-se un «artesà de la pau» (FT 228). Un nou subjecte catòlic més convençut de fer-se un proïsme per els altres i convincent en el lideratge de l'amor social, polític i educatiu, per tal que cada persona sigui artífex del seu propi destí (FT 186-189). Un subjecte catòlic compromès amb allò més essencial de la fraternitat, que és la proximitat física de qui sigui, per tal d'incloure, d'integrar, d'aixecar el caigut, el qui pateix al teu costat. Remarca l'actitud i, alhora, la virtut moral de deixar-nos afectar pel sofriment humà. «Això és dignitat» (FT 68). La història de la narració evangèlica es repeteix avui: en la cultura de l'individualisme contrari al sentit social de l'existència; en el sistema neoliberal que exclou i buida de sentit les paraules **llibertat**, **democràcia** o **fraternitat**; en allò que és contrari al principi bàsic del dret a viure amb dignitat i desenvolupar-se integralment i, en les persones migrants que cal acollir, protegir, promoure i integrar (FT 129). Perquè «el gran tema és el treball» (FT 162).

L'Encíclica té vuit capítols. Primer fa una denúncia de les ombres d'un món tancat que es replega en ell mateix. Els capítols segon i tercer enfonsen les seves arrels en l'ètica del bon samarità, és a dir, tot un perfecte i eloqüent ensenyament de moral social samaritana basat en la caritat envers el proïsme, on ningú ha de ser abandonat a la seva sort. La resta de capítols, del quart fins al vuitè, enfonsen les seves arrels en la qüestió social que tantes vegades desglossa la doctrina social de l'Església amb els principis de dignitat humana,

justícia, bé comú, destí universal dels béns, solidaritat, subsidiarietat, cooperació, drets humans i dels pobles, cura del medi ambient. Els objectius del diàleg vers una nova cultura són així insinuats: obrir-se al món (*orbis*); millorar la política (*polis*) amb el desenvolupament de la caritat social i política que estima el bé comú; construir una rica cultura a base del diàleg, el consens, l'amistat social i l'amabilitat en el tracte, sense ferir ni de paraula ni amb gestos (cap.6); cal transitar pels camins que menen a la pau en un món tan convuls mancat de sanació i necessitat de cicatritzar les ferides des de la veritat històrica dels fets, clara i nua, i endemés sense recórrer a la injustícia de la guerra ni a la pena de mort, sinó amb el perdó i la reconciliació (cap. 7); assolir els objectius de la moral social cristiana, que és la justícia i la pau, com a raó sòlida de la fraternitat amb un esperit de solidaritat, d'amistat universal, d'harmonia, de diàleg i, de compartir els valors morals i espirituals amb les religions que aporten el fonament darrer de la dignitat transcendent de tota persona humana, imatge visible del Déu invisible (cap. 8). Això no és un somni; això son les veus profètiques de la caritat política que no renuncien a objectius altíssims (el Papa, el Gran Imam, etc.).

La nova Encíclica del Papa Francesc eleva a rang de magisteri eclesial l'imperatiu ètic-religiós de la fraternitat, com a bé moral, compatible amb els anhels de la tercera generació dels Drets humans universals (FT 22), on el nou subjecte catòlic que vol el Papa no ha de fugir de pensar i gestar un món obert, perquè «la vida subsisteix on hi ha vincle, comunió i fraternitat» (FT 87) .

Anunciar l'Evangelí

Els salms en la pregària cristiana

JOSEP MARIA SOLER

abat del monestir de Santa Maria de Montserrat

És important saber «resar» els salms; és a dir, saber trobar-hi la clau per fer-ne pregària nostra. Cal partir del fet que el Salteri és el llibre en el qual la Paraula de Déu es converteix en oració de l'ésser humà (cf. CEC 2585-2589). En altres paraules, és com el manual d'oració que Déu ens ha regalat. Per això els salms constitueixen la base de la Litúrgia de les Hores. I el mateix Esperit que va inspirar el salmista perquè proclamés les obres divines, inspira ara la resposta orant de cada persona i de la comunitat eclesial. D'aquí la necessitat de fer-nos dòcils a l'acció de l'Esperit per poder resar els salms.

1. La formació del salteri

Els salms, com ja saben, van ser compostos, si més no majoritàriament, per a ser cantats, o recitats amb acompanyament musical.

Hi ha poemes en els quals una persona parla de la seva situació o del seu anhel individual. En altres s'expressen les aspiracions o els sentiments comunitaris del poble de l'antiga aliança. Alguns van ser compostos per al culte, altres parlen d'experiències religioses: el goig de pregar, la felicitat d'estar en el temple, la confiança en la benedicció de Déu, el pelegrinatge a Jerusalem. Altres originàriament no tenien cap referència al culte.

2. Expressió dels sentiments humans

Els salms no són uns textos redactats artificialment, sinó que han brollat d'unes situacions concretes i vitals: una malaltia, una condemna a mort injusta, un pecador que fa l'experiència de la compunció i al mateix temps de la misericòrdia i el perdó de Déu, un levita que se sent feliç de servir Déu en el temple, etc.; el poble que prega pel rei, que agraeix una victòria, que es lamenta d'una derrota, etc. De vegades el salmista se sent lluny de Déu, es queixa i increpa a Déu, fins i tot dient-li que no dormi, que es recordi del que li ha promès, etc. Els salms són una poesia de vegades dura però molt realista, en els quals apareix tota la gamma de sentiments profunds del cor humà: de l'alegria radiant a l'angoixa davant la mort, de la pobresa al màxim benestar, del desig de pau al desig de venjança, de l'acció de gràcies a la súplica insistent. Podem dir que el salteri és un llibre exuberant d'humanitat i d'aquí la seva perenne actualitat, tot i la dificultat que pugui experimentar-se davant alguns versets imprecatoris.

3. La dimensió messiànica

D'entre tots els salms, un compilador (o uns compiladors) va seleccionar-ne 150 per destinar-los al culte. Són els que formen el llibre bíblic dels salms. D'aquesta manera,

aquests 150 salms es van convertir en un model de la pietat i de la pregària personal del poble d'Israel.

La compilació, però, no es va fer a l'atzar. Sinó que va ser molt pensada. Els salms estan ordenats d'acord amb una intenció fonamental. «L'ordre actual del salteri vol subratllar el messianisme. El JO dels salms, el perseguit o l'agraciat, el que lloa a Déu pels favors rebuts,... no és un home qualsevol, sinó [en la mentalitat dels compiladors] el rei, David, perpetuat al llarg dels segles per la seva dinastia. ¿Qui diu els salms? El Messies. La lectura messiànica, cristològica, del salteri no només és lícita. És un dels perns que configuren l'estructura del Salteri actual. El Messies és el subjecte principal del llibre dels salms. Segons els compiladors del Salteri, els salms són profundament humans. Sí, però en tant que expressen els sentiments del Messies (R. Ribera-Mariné, *Qui diu els salms? Per a una lectura messiànica del Salteri a Oración de las Horas* 22 (1991) 9). En el salteri, doncs, «el sofriment i la lloança de l'antic orant anònim es transforma en el sofriment i en la lloança de cada orant. En una paraula, els salms universalitzen la litúrgia. la extreuen de la situació individual per portar-la més enllà del seu petit món» (id., pàg. 6). Però, no es limita només a plasmar el dolor del sofriment o la lloança de l'orant, de l'assemblea, o de la humanitat, sinó que expressa l'oració del Messies. La lectura messiànica o cristiana del salteri no és una cosa secundària, utilitzada en la tradició litúrgica cristiana per devoció, com una al•legorització piadosa, és la clau d'interpretació i de pregària del saltiri, no és una falsificació del seu veritable sentit primigeni (cf. id., pàg. 6-7).

4. Memorial de Crist, oració en Crist

La finalitat de la pregària cristiana dels salms, sobretot en la Litúrgia de les Hores, és la lloança, la súplica i la intercessió, però també la cristificació o la divinització dels fidels i el seu creixement com a cos eclesial o místic de Crist (cf. OGLH, 15-17). Per això podem dir que el manual d'oració espiritualment transformant que Déu ens ha donat és el salteri. Evidentment íntimament relacionat amb tots els altres textos bíblics; basta mirar, per exemple, els paral•lels bíblics dels salms.

Hem d'entrar, doncs, en la pregària dels salms des d'aquesta perspectiva messiànica. Si per a l'Antic Testament ja són oració del Messies com acabem de veure, en el Nou Testament això es fa realitat i arriba a plenitud. Els salms són pregària de Jesús. I fan referència a ell i a la seva missió (cf. Lc 24, 44; passim en les cites que el Nou Testament fa del salteri per mostrar com es compleix en Jesús: cf. per exemple Mt 13, 35; Mt 21, 9.16; 27, 34- 35.39.43; Jo 19, 24; He 2, 25-26.30-31.34). Cal pregar, doncs, els salms des de Jesucrist, a la llum del Nou Testament i de la interpretació que, en continuïtat amb la bíblica, en fa la litúrgia (cf., per exemple, els Ps 2; 22; 44; 117).

L'Església ha posat la base de la pregària litúrgica -i per tant de l'espiritualitat cristiana- en els salms pel fet de la seva profunda dimensió cristològica. D'una banda, Jesús els va resar com a Messies, la seva humanitat es va anar imbuït espiritualment d'ells, de tal manera que van marcar la seva relació humana amb el Pare i, per tant, la seva pregària íntima. D'altra banda, el Nou Testament els considera (com ja hem dit) profecia i clau

d'interpretació de la persona i de l'obra redemptora de Jesucrist. El salteri, per tant, ens ajuda a entrar en la intimitat de Jesús, a anar-nos imbuït dels seus mateixos sentiments. D'aquesta manera va transformant el nostre interior fent que s'assembli al de Crist, mentre assimilem la Història de Salvació que ens és proposada en la interpretació cristiana de cada salm. Per això el salteri continua sent essencial en la pregària de l'Església, tant a nivell individual com comunitari (cf. CEC 2586; OGLH 100-109).

5. Dimensió eclesial

El salteri té, també, una dimensió eclesial que ens uneix als altres membres del Poble de Déu fins i tot quan resem sols la Litúrgia de les Hores. Ho expressa molt bé sant Agustí, en unes paraules que l'Església es fa seves (cf. OGLH, 8; CEC, 2616): Crist «prega per nosaltres com a sacerdot nostre; prega en nosaltres com a cap nostre; a ell es dirigeix la nostra pregària com a Déu nostre. Reconeguem, per tant, en ell les nostres veus, i la veu d'Ell, en nosaltres» (Enarrationes in psalmos, 85,1). En altres paraules: Crist resa els salms juntament amb nosaltres en tant que Cap del cos eclesial i es fa intercessor davant el Pare, unit com està a l'assemblea que els resa en la litúrgia. La salmòdia, doncs, ens uneix com a comunitat eclesial orant, com a Poble de Déu que lloa, agraeix, intercedeix, acull la Paraula i la proclama (quan salmegem a dos cors, per exemple, ens estem proclamant la Paraula i exhortant a la fe uns a altres).

Això ens indica que a la pregària dels salms cal «sentir amb l'Església», cal salmodiar amb l'Església. És a dir, l'Església ha fet del salteri el vehicle i l'expressió de la seva pregària litúrgica (oficial, pública) en la qual la Paraula s'actualitza per ser font de vida per al creient i per a tota l'assemblea. I, al mateix temps, l'Església, il·luminada per l'Esperit i fidel a la Paraula bíblica, ha volgut que el salteri fos la seva escola de pregària. Per endinsar-se en la pregària dels salms, doncs, cal esforçar-se per pregar-los amb l'Església. Per a això cal tenir present l'ús que ella fa de cada salm: quins salms tria per algunes hores concretes del dia, com els tria per a determinades festes o determinats temps litúrgics, etc. Evidentment, això exigeix una certa ascesi. Si en l'oració privada podem escollir lliurement els salms que més corresponguin al nostre estat d'ànim en un moment determinat o als sentiments personals que vulguem expressar, en la pregària de la Litúrgia de les Hores (en l'oració pública de l'Església) hem d'acomodar-nos a cada salm que l'Església posa en els nostres llavis. D'aquesta manera sortim de nosaltres mateixos i del nostre món i podem vibrar amb els sentiments adequats a cada hora del dia o cada temps litúrgic per poder-los interioritzar i fer vida en el si de la comunió eclesial.

6. L'art de pregar amb els salms

Una expressió del salm 46, 8 en el llatí de la Vulgata, que fa: «psallite sapienter» (la versió litúrgica catalana diu: «canteu a Déu un himne»), ens dóna una clau d'oració amb el salteri, que està en línia amb l'Ordenament general de la Litúrgia de les Hores.

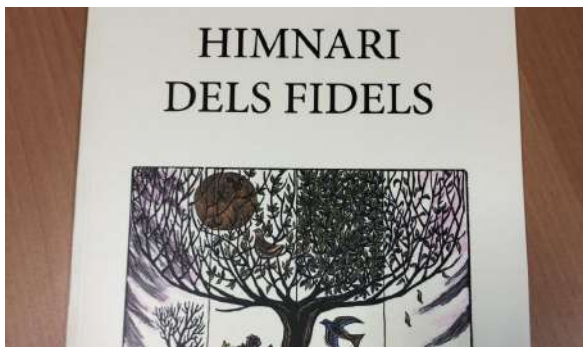
L'adverbi «sapienter», tan citat en la tradició patristica llatina i concretament monàstica (cf. RB 19, 4), ens remet a l'actitud del savi segons l'Antic Testament, la saviesa es tradueix en una actitud espiritual. Concretament, en el cas de la salmòdia podem destacar

diversos aspectes perquè sigui executada «sapienter» (amb mestria): coneixement dels salms (estudi, utilització en el Nou Testament, *lectio divina*, comentaris dels Pares, ús litúrgic, etc.), tenir cura del rís (preparació anterior, procurar estar atents ambientació de l'espai, posició corporal, etc.), bellesa en la celebració comunitària (rís pausat, cant ben executat, gestos i ornaments acurats, moviment celebratiu, etc.) i sobre tot trobar gust (de *sapere*) a la pregària dels salms.

Per «gustar» el salms cal harmonitzar la ment i el cor amb el que pronuncien els llavis. Això és una clau fonamental en l'espiritualitat de la Litúrgia de les Hores; sense ella, la mera recitació d'uns textos no ens endinsaria en la Història de la Salvació ni el nostre interior s'aniria «cristificant» o «divinitzant» de mica en mica.

A propòsit d'aquesta harmonia entre el text que pronunciem i la seva interiorització, em sembla il·lustrativa una frase presa de la Regla de sant Benet quan parla de l'Ofici diví; diu: «salmegem de tal manera que el nostre pensament concordi amb el que diu la nostra boca» (RB 19,7). La idea prové, encara que no literalment, de sant Agustí (*Regula*, 7; Ep., 48,3). I l'Ordenament General de la Litúrgia de les Hores se l'apropia per proposar-la a tots els qui celebren aquesta litúrgia (cf. n. 19). Es tracta que el pensament, la interioritat (es podria dir fins i tot la «mentalitat»), estiguin d'acord amb la veu, amb el text que es recita o canta.

Nosaltres, d'acord amb la manera subjectiva de veure les coses pròpia de la nostra època, tendim a pensar que la veu ha d'expressar el que hi ha en el nostre interior i no a l'inrevés. Per a això ens inclinem a escollir els textos segons el nostre estat d'ànim individual o col·lectiu. En canvi Agustí, Benet i tota la tradició litúrgica ens proposen una altra cosa, avalada per una experiència espiritual secular: hem de deixar que els salms i en general els textos litúrgics (i fins i tot els gestos litúrgics: reverències, signes de la creu, ...) transformin el nostre interior. Es tracta d'un moviment que va de l'exterior a l'interior. I que no sols no és estrany a l'antropologia ni a la pedagogia, sinó que està d'acord amb un principi fonamental de l'aprenentatge cultural: la immersió (així, per exemple, aprenem a parlar una llengua per mitjà de la immersió lingüística). De manera semblant, la litúrgia s'aprèn, es viu, practicant-la, submergint-s'hi. La qual cosa suposa submergir-se de ple en la realitat de la nostra fe.

Al servei de l'altar

***Introite portas ejus in
confessione; atria ejus in
hymnis (Vulgata Ps 100, 4)***

***Entreu als seus portals
donant-li gràcies, canteu
lloances als seus atris (BCI)***

JORDI A. PIQUÉ

*Monjo del monestir de Santa Maria de Montserrat
Preside del Pontificio Istituto Liturgico (ROMA)*

Al voltant del Concili Vaticà II va créixer a casa nostra la necessitat de crear himnes en llengua vernacle, concretament en català.

En un primer moment aquests himnes no tenien una finalitat litúrgica. Cal saber que en la litúrgia eucarística, en el ritus romà, els himnes no tenen un lloc habitual, però sí un ús molt determinat: l'himne de lloança de la Processó de Rams *Gloria, laus et honor, tibi sit, Rex Christe redemptor* (GR 141); el cant d'ofertori durant la processó de les ofrenes de la missa Crismal *O Redemptor, sume carmen* (GR 159); o altres vegades en forma de seqüència abans d'alguns evangelis, per exemple en la Missa i Octava de Pasqua *Victimae paschali laudes* (GR 198). Per la tradició romana els himnes han tingut una gran importància, però, en el cant de la Litúrgia de les Hores i això ha fet que estiguin especialment identificats amb el temps litúrgic o bé amb les hores litúrgiques de la celebració cristiana. Malgrat tot això, després de l'influx d'un ampli moviment litúrgic, aquests himnes eren utilitzats durant la missa, com a element que permetés cantar l'assemblea segons el temps litúrgic, però mai – i cal subratllar-ho – substituint les parts de l'Ordinari o reemplaçant el cant del Propi.

I és aquí on alguns monjos de Montserrat, sobretot el P. Hildebrand M. Miret (1921-2010), partint de l'experiència que havia fet personalment a Anglaterra, on el món hímic, a través de grans reformes, havia constituït un cos molt important i s'havia fet molt popular, començà a pensar a crear un corpus hímic en català. Tots tenim ben presents les imatges televisives de l'abadia de Westminster on, durant les grans cerimònies d'estat, tota l'assemblea, i fins i tot els polítics i membres de la reialesa britànica, canten amb tota naturalitat els himnes litúrgics de rigor. Dom Hildebrand M. va inspirar-se en aquells formes hímniques per crear poemes en català, en forma d'himne, que permetessin a l'assemblea cantar el misteri del Crist. Més concretament volia copsar el misteri de Crist a través del temps litúrgic i, també, aprofundir els grans misteris de la

fe cristiana que fan referència a la Mare de Déu i als Sants. La seva poesia es basava sobretot en continguts dogmàtico-teològics molt aprofundits i radicats en una vivència litúrgica profunda. L'elegància estilística d'aquests poemes permeté als músics de Montserrat elaborar belles melodies que, a partir d'una acurada harmonització, de seguida es van fer molt populars. La primera edició d'aquest *Himnari* (1965) aparegué juntament amb una sèrie de salms, musicats segons els esquemes de J. Gelineau SJ (1920-2008). Molts d'aquests cants formaren per un temps part del que llavors era la pre-Vetlla de Santa Maria, just abans de la celebració eucarística, la nit del 26 al 27 d'abril. Per això molts dels himnes i dels salms musicats pel P. Ireneu Segarra (1917-2005) passaren a formar part dels primers cantorals populars per la missa, alguns com a responsorials o com a himnes per a ser cantats abans o al final de la missa. Aquesta pràctica de cantar els himnes al final de la missa, encara és viva a Montserrat, on es canta l'himne del temps, substituint el Virolai en els temps penitencials, o anticipant-lo, com passa per exemple el dia de Pasqua o el dia de l'Assumpta.

Amb motiu de la celebració dels 50 anys de les Trobades d'Animadors de Cant per a la Litúrgia de Montserrat (1970-2020), s'ha cregut oportú editar novament "L'Himnari dels Fidels" amb himnes per als diversos temps de l'any litúrgic i per a les diverses festes litúrgiques (PAMSA 2020). S'ha fet un treball d'adaptació de les diferents formes de cantar l'himne: a una veu, amb acompanyament, a veus mixtes, a veus blanques. Estem davant d'una obra de síntesi creada per monjos de Montserrat posada al servei, en el primer moment del que era la renovació litúrgica, i avui de la nova vida que pren l'Església a casa nostra. Aquesta obra vol ajudar a cobrir la necessitat d'un repertori per al poble de Déu perquè pugui cantar en la pròpia llengua els misteris de la fe.

Una consideració teològic litúrgica neix espontàniament a partir de la bellesa textual i musical d'aquests himnes. Cal remarcar la profunditat teològica dels textos radicada en la centralitat de Crist i manifestada en el succeir-se del temps litúrgic i que es projecta en les festes de Maria i dels Sants. El poeta que va escriure aquests textos coneixia molt bé la teologia de l'any litúrgic i va saber combinar la bellesa del seu llenguatge acurat amb un sentit molt profund de sana espiritualitat litúrgica. L'element musical, de mans de savis monjos músics, el P. Ireneu Segarra i el P. Gregori Estrada (1918-2015), s'integra admirablement amb el text, duent a terme l'ideal que volgué el Papa Pius X quan deia que la música havia de donar una adequada melodia al text litúrgic, una melodia feta a mida, per fer-lo entenedor a la intel·ligència dels fidels. L'esperit d'aquesta idea es recull també en el capítol VIè de la constitució conciliar del Vaticà II sobre la Litúrgia *Sacrosanctum Concilium* (SC 112).

La bellesa de les melodies dels himnes ara publicats i la profunditat de les harmonitzacions, fan que aquests himnes siguin populars però mantenint sempre una alta qualitat musical. Aquests dos elements han permès la seva actualitat i frescor malgrat el pas del temps. Aquests himnes en la nova edició faran possible, una vegada més, difondre entre les assemblees litúrgiques del nostre temps una sana comprensió teològica i una notable elevació artística. Caldria esperar que aquesta tasca iniciada per aquests

precursors fos continuada avui en dia amb les formes i estils musicals litúrgics propis del nostre temps. Cal fomentar una sana col·laboració amb músics i compositors, que no manquen a casa nostra, que permeti conjuminar el que és el cant de la litúrgia, és a dir el cant dels textos litúrgics, i la qualitat musical. Així podrem celebrar dignament els sants misteris en el temps litúrgic, podrem créixer en la grandesa de la celebració litúrgica del Crist i viure en el cor de la seva Església que encara peregrina a la terra mentre s'uneix a la celebració que prefigura la litúrgia de la Jerusalem celestial.

Deixebles de l'Evangelí

Doctors de l'Església

AGUSTÍ BORRELL

vicari general de l'orde del Carmel Descalç

Fa cinquanta anys, concretament el 27 de setembre del 1970, el papa Pau VI va proclamar Teresa de Jesús doctora de l'Església i, pocs dies després, el 3 d'octubre, va fer el mateix amb Caterina de Siena. El títol de «doctor de l'Església» es dona a sants que han destacat com a mestres de la fe i del pensament cristià, per la seva vida i les seves obres. Es tracta d'un reconeixement excepcional, que fins ara s'ha atorgat tan sols a 36 persones. La novetat més destacada en aquell moment era que per primera vegada es donava aquest títol a una dona. Almenys en el cas de Teresa de Jesús, ja en ocasions anteriors s'havia proposat aquest reconeixement, i no faltaven els arguments per fer-ho. En efecte, el valor i la riquesa dels seus escrits, a més del seu exemple de vida, eren evidents i reconeguts universalment. Tanmateix, la seva condició femenina era vista com un obstacle per reconèixer el seu mestratge en l'Església.

Afortunadament, aquesta mentalitat ha anat canviant, també a l'interior de l'Església. En els últims temps s'ha produït finalment una acceptació progressiva de la dignitat i la capacitat de la dona, si bé encara lenta i incompleta. La proclamació del doctorat de Teresa de Jesús i de Caterina de Siena n'és un exemple significatiu. Posteriorment, també s'ha donat el títol de doctora a Teresa de l'Infant Jesús (1997) i a Hildegarda de Bingen (2012), i n'hi ha unes quantes més en procés.

En el cas de les doctores de l'Església, convé remarcar que generalment no havien fet estudis de teologia ni tan sols havien tingut una formació acadèmica gaire completa, però en canvi arriben a posseir un coneixement personal extraordinari de les veritats de fe, que és més fruit de l'experiència que no pas de l'estudi. Se'ls pot aplicar certament allò que Joan de la Creu escrivia a la dedicatòria del seu Càntic Espiritual a la carmelita descalça Ana de Jesús: «Tot i que li falta l'exercici de la teologia escolàstica amb què s'entenen les veritats divines, no li falta pas el de la mística, que se sap per amor, en la qual no solament se saben, sinó que alhora es gusten» (C, pròl., 3).

Rentar els peus

Discerniment!

GUILLEM LÓPEZ

*prevere del bisbat de Terrassa
delegat diocesà de Joventut*

El capítol novè de la *Christus Vivit* està dedicat al tema del discerniment. El Papa apunta el fet que «sense la saviesa del discerniment podem convertir-nos fàcilment en titelles a mercè de les tendències del moment». Per això, considera: «Formar la consciència és camí de tota una vida, en el qual s'aprèn a nodrir els sentiments de Jesucrist, assumint els criteris de les seves decisions i les intencions de la seva manera d'obrar» (cf. Fl 2, 5).

En aquest camí, el Papa presenta una metodologia per al discerniment de la vocació: l'atenció a tota la dimensió de la persona. Això és clau per al discerniment personal i és també una sensibilitat a escoltar els impulsos que l'altre experimenta i ajudar-lo que escolti aquests impulsos.

El Papa Francesc, ha centrat el seu pontificat en la identitat i missió de l'Església, que és l'alegria d'anunciar l'evangeli, especialment entre els joves. El jove cristià és una persona que s'ha deixat conquerir per l'amor de Crist i, mogut per aquest amor, s'obre al servei dels seus germans, en els quals descobreix Crist mateix.

S'ha associat la joventut amb un temps de crisi i superficialitat. El percentatge de nois que canvien de carrera, els temes relacionats amb la pròpia identitat i el sentit de l'existència, que després es reflecteix en tants desequilibris afectius i psicològics... són la punta de l'iceberg d'una crisi antropològica! La conseqüència és que preocupa més com «omplir» el temps sense avorrir-nos que buscar un projecte de vida. Davant d'aquesta situació urgeix recuperar una autèntica cultura vocacional.

El Papa ens ofereix, els passos fonamentals per al discerniment. «El discerniment vocacional és el procés pel qual la persona arriba a realitzar, en el diàleg amb el Senyor i escoltant la veu de l'Esperit, les eleccions fonamentals, començant per la de l'estat de vida». I potser el que més ens està faltant avui és aprendre a escoltar, a fer silenci i entrar en diàleg enmig del soroll de l'existència.

Avui la gent apel·la al principi de llibertat absoluta, sense adonar-se que perquè aquesta pugui realitzar-se, primer necessita reconèixer els seus límits. Aquests tenen relació amb una triple font:

- El que jo mateix sóc: amb les meves qualitats i defectes. Difícils de reconèixer quan s'intenta destruir l'antropologia que ha format la nostra cultura occidental.
- El que esdevé i reclama la meva atenció, i que és precisament allò que reclama la meva atenció i la meva resposta.
- L'altre: Perquè a través de l'altre descobreixo el que és valuós per a mi, i sobretot, el que és valuós en si mateix, i que permet reconèixer la pròpia dignitat i transcendència.

No n'hi ha prou amb anar descobrint qui estic cridat a ser, sinó trobar qui pot acompanyar-me en el camí. La pertinença a una comunitat, la família, sol resultar decisiu a l'hora de verificar la crida, ja que és on l'individu es converteix en persona.

Reclinats sobre el pit del Senyor

Domund... cal?

VÍCTOR MOSQUERA

*prevere de l'arquebisbat de Tarragona,
consiliari de la Delegació diocesana per a
l'activitat missionera*

Si fa un parell d'anys m'haguessin demanat escriure aquest article segurament ho hagués rebutjat. Us preguntareu potser el per què... Molt senzill, la diada del Domund no la tenia interioritzada. No vol dir que les missions no m'importessin, de fet, durant el temps del seminari vaig poder realitzar unes convivències missioneres a Madrid organitzades per l'IEME que van ser molt enriquidores per a la meua formació pastoral i espiritual.

Però és veritat, i parlo per mi mateix, que cada any quan ha arribat la jornada del Domund ha passat sense pena ni glòria. És allò que hom com a prevere, immers en la voràgine de les tasques pastorals que tot just han començat, no li prestes la suficient atenció per tal que, no només la diada del Domund sinó també durant l'any, tant jo com a prevere com la feligresia de les parròquies que tinc encomanades, pugui interioritzar i valorar la tasca tan immensa que fan els missioners i missioneres arreu del món.

De fet, la primera idea que em ve al cap és que «la primera missió és a casa nostra». I certament no ens falta raó en tant que dia rere dia veiem com les nostres comunitats parroquials es van marcint i els esforços que hi dediquem per revitalitzar-les molt sovint són inútils o imperceptibles als nostres ulls.

Enguany però, quan ha arribat la jornada mundial del Domund ha estat diferent. Suposo que el fet que el Sr. Arquebisbe Joan Planellas m'hagi nomenat recentment consiliari de la delegació de missions ha estat l'esperó que ha despertat en mi la necessitat de fer precisament el que no havia fet fins ara, prestar atenció a la realitat missionera. D'interioritzar aquesta jornada com una jornada necessària per fer veure i entendre la tasca tan necessària que fan els nostres missioners i missioneres. Més encara, per estimar i viure interiorment tant en mi com en la feligresia de les parròquies, aquesta realitat de l'Església.

Si ens creiem les paraules de Jesús quan diu: «He rebut plena autoritat al cel i a la terra. Aneu, doncs, a tots els pobles i feu-los deixebles meus, batejant-los en el nom del Pare i

del Fill i de l'Esperit Sant i ensenyant-los a guardar tot allò que us he manat. Jo sóc amb vosaltres dia rere dia fins a la fi del món.» Mt 28, 16-20. Llavors aquestes paraules han de ressonar en el nostre interior i hem de poder reconèixer i apreciar que la missió és la tasca més fonamental de l'Església. Què succeiria si ens prenguéssim realment de debò aquestes paraules? Simplement reconeixeríem que la sortida missionera és el paradigma de tota obra de l'Església.

La pregunta, doncs, és senzilla per què no acaba de calar en les nostres comunitats la tasca missionera? És potser perquè ho veiem tan lluny que no som capaços d'acabar de connectar? Crec que no es tracta tant de no donar valor a la pastoral missionera de l'Església, sinó d'una concepció generalitzada –segons la meua opinió– que les missions avui dia no són necessàries pel que és la seva tasca principal, és a dir, anunciar la Bona Nova de l'Evangelí arreu de la Terra per tal que tot el món conegui que Jesucrist és el seu Salvador i així coneixent-lo puguin arribar a acceptar-lo i confessar-lo. Avui en un món globalitzat podem tenir aquesta falsa sensació de pensar que l'Evangelí ja ha arribat a tot arreu i que els qui no són cristians és perquè directament no volen ser-ho.

Potser hem de començar a canviar el *xip* i veure que, de la mateixa manera que a casa nostra tenim molta necessitat de missió, també arreu del món a diferents països també tenen aquesta mateixa necessitat missionera i fins i tot més encara ja que potser l'Evangelí no s'ha pogut predicar ni desenvolupar mai.

Un bisbe ens parla

150 anys de la mort de Sant Antoni M. Claret

+ ROMÀ CASANOVA

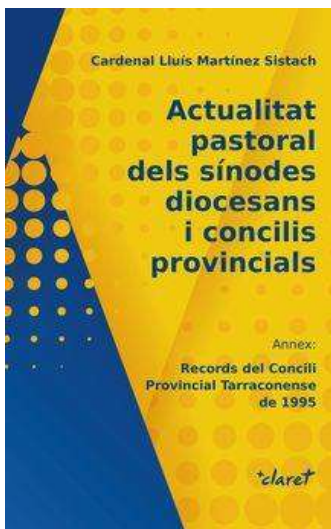
bisbe de Vic

El dia 24 d'aquest mes d'octubre s'acompliren cent cinquanta anys de la mort del P. Claret, en el monestir cistercenc de Fontfreda (Llenguadoc, França). L'arquebisbe Claret havia arribat a aquest cenobi pobre i perseguit, després d'uns quants dies de sojorn a Prada (Conflent), havent deixat les sessions del Concili Vaticà I i també la reina Isabel II, de la qual era el confessor. El missioner que havia recorregut moltes poblacions de Catalunya, Canàries i Cuba, com també de la resta d'Espanya i àdhuc París i Roma, arribava malalt i pobre per a ser acollit per aquella comunitat monàstica.

Missioner i pobre són les dues senyes d'identitat que porta el P. Claret en el seu cor i la seva ànima, en el seu cos i el seu rostre, en les seves mans i els seus peus, en la seva boca i la seva mirada en aquell moment de gran feblesa i de gran prova. Uns mesos abans ell havia escrit a Roma, en el recés del dia de l'Ascensió: «Haig de ser com un ciri que crema: gasta la cera i lluu fins que mor. Els membres volen unir-se al seu cap, el ferro a l'imant, i jo a Jesús desitjo unir-me en sagrament i al cel.» Arribava a aquella hora, doncs, amb un cor encès de donació i amor a Jesús, del qual ella havia predicat i ensenyat a temps i a destemps, amb la paraula i amb la vida.

Les dues senyes d'identitat de sant Antoni Maria Claret en aquell moment i en tota la seva vida, missioner i pobre, són molt adients per als qui volem seguir les petjades de Crist enmig del món en aquest moment de la història que ens pertoca de viure. Les crides del sant pare Francesc són clares i insistents: una Església en sortida i una Església pobra. Vull solament recordar dos pensaments seus en *Evangelii gaudium*. «Somio una opció missionera capaç de transformar-ho tot, per tal que els costums, els estils, els horaris, el llenguatge i tota estructura eclesial es converteixin en una via adequada per a l'evangelització del món actual més que per a l'autopreservació» (27). «Vull una Església pobra per als pobres. Ells tenen molt a ensenyar-nos. A més de participar del *sensus fidei*, en els seus propis dolors coneixen el Crist sofrent. És necessari que tots ens deixem evangelitzar per ells» (198).

Fer memòria del P. Claret ha de ser per a tots nosaltres un motiu per a sentir-nos més encoratjats a fressar els camins de l'evangelització en el nostre món, des de la pobresa amarada d'amor apassionat per tots els homes, germans nostres.

Hem vist, hem llegit

Actualitat pastoral dels Sínodes Diocesans i Concilis Provincials. Cardenal Lluís Martínez Sistach

NORBERT MIRACLE I FIGUEROLA

*prevere de l'arquebisbat de Tarragona,
rector de la parròquia del Vendrell*

La pandèmia del Covid-19 ha impedit fins ara que les Esglésies que peregrinen a Catalunya hagin pogut celebrar com mereixia el vinticinquè aniversari del Concili Provincial Tarraconense de 1995. Fins avui s'han reeditat els *Documents i Resolucions* amb unes interessants aportacions que situen les resolucions corresponents en el temps actual. També dos dels participants en el Concili, la Dra. Montserrat Coll i el diaca Mn. Aureli Ortín van ser a temps d'editar i presentar el llibre «Als 25 anys del Concili Provincial Tarraconense. Amb fidelitat i amb llibertat» que recull les opinions d'un bon grup de persones que van ser membres del CPT.

Fa poques setmanes Editorial Claret ha publicat una nova contribució a la commemoració del nostre Concili a càrrec del cardenal Lluís Martínez Sistach, arquebisbe emèrit de Barcelona, amb el títol *Actualitat pastoral dels sínodes diocesans i concilis provincials* i un subtítol del tot suggerent: *Records del Concili Provincial Tarraconense de 1995*. És important assenyalar com el títol del llibre accentua la pastoralitat de les institucions eclesials. Justament, aquesta ha estat sempre una de les característiques del treball del cardenal Martínez Sistach: el Dret Canònic al servei de la missió pastoral de l'Església.

A la primera part del llibre, el cardenal des de la seva llarga experiència com a canonista i professor de Dret, exposa com el Concili Vaticà II va ser qui va urgir que «les venerables institucions dels sínodes i dels concilis frueixin de nou vigor, per tal de proveir d'una manera més convenient i amb més eficàcia l'augment de la fe i la conservació de la disciplina en les diverses Esglésies segons les circumstàncies del temps» (*Christus Dominus* 36). A partir d'aquí mostra com es va produir la convocatòria del CPT, que considera un fruit madur de la sòlida tradició del treball pastoral coordinat de les llavors set diòcesis de la Província Eclesiàstica Tarraconense i l'arquebisbat de Barcelona, i també quin va ser el seu eix vertebrador: el desig de l'evangelització de la nostra societat. Aquest és el veritable motiu de la realització d'allò que va ser una joiosa experiència eclesial.

S'exposa quin va ser el camí que es va seguir des de la convocatòria del concili provincial per part de l'arquebisbe metropolità de Tarragona, Dr. Ramon Torrella. És interessant

llegir el capítol on exposa els motius pel dilatat temps que va trigar el reconeixement de la Santa Seu de les actes del concili.

També destaca l'opinió del cardenal Martínez Sistach sobre la necessitat d'una vinculació jurídica de les dues províncies eclesiàstiques la històrica Tarraconense i la recent de Barcelona, tal com ja demanava la resolució 142 del CPT. El cardenal explica que l'Estatut de la Regió Eclesiàstica Tarraconense va ser presentada a la Congregació per als Bisbes, però encara ara continua sense ser erigida.

El cardenal Martínez Sistach acaba la primera part del seu estudi afirmant la conveniència de la realització de sínodes diocesans i també dels concilis provincials, sempre en bé del treball de conjunt al servei de les diòcesis de la província eclesiàstica i de l'evangelització.

A la segona part, el cardenal explica alguns records personals viscuts com a bisbe de Tortosa i secretari de la Conferència Episcopal Tarraconense, i finalitza defensant que la celebració d'un nou concili provincial a Catalunya «seria una expressió de la comunió i sinodalitat entre les deu Esglésies diocesanes de les dues províncies eclesiàstiques» i no només per la presència de tots els bisbes en assemblea sinó també per la participació de tot el poble de Déu que manifesta als pastors el seu parer sobre tot allò que afecta al bé de l'Església.

Amb aquesta obra el cardenal Lluís ens ajuda, no només a recordar un aniversari, sinó també a mirar el futur de les nostres esglésies en comunió, deixant-nos interpel·lar per aquesta pregunta: *Esperit, què dius a les Esglésies de la Tarraconense?*